
Posvetovanja

4th European Social Science History Conference, Haag, 27. 2. - 2. 3. 2002

European Social Science History Conference (ESSHC) je velik sejem zgodovinarjev, v manjši meri pa tudi drugih družboslovcev: sociologov, pravnikov, ekonomistov, filozofov, antropologov idr., ki se kakorkoli ukvarjajo s socialnim vidikom preteklosti. Kot bienale ga organizira Mednarodni inštitut za socialno zgodovino iz Amsterdama, ki sicer od ustanovitve leta 1935 zbira in hrani pomembne arhivske zbirke mednarodnega delavskega gibanja. ESSHC potekajo od leta 1996 po vzoru rednih konferenc American Social Science History Association z osnovnim namenom zbirati strokovnjake, ki jih zanima razlaga zgodovinskih dogajanj z metodami družbenih ved. Že tretja konferenca leta 2000 v Amsterdamu je v 250 panelih zbrala okrog 1000 udeležencev. Letos je konferenca potekala 4 dni po panelih v 16 dveurnih terminih, vsak dan po dva dopoldne in dva popoldne, to je od 8.30 h zjutraj z odmori do 18.30 h vse štiri dni. Potekalo je po 19 zasedanj hkrati, tako da so udeleženci imeli dobro izbiro, ki pa večkrat ni bila prav lahka. V okviru 30 tematskih "mrež" se je torej zgodilo okrog 400 različnih zasedanj; največ je bilo tematskih klasičnih panelov, potem okroglih miz in predstavitev avtorjev. Za ilustracijo, kaj vse je možno poslušati na taki konferenci, naj naštejemo tematske mreže (po abecedi): Africa, Antiquity, Asia, Criminal Justice, Culture, Economics, Education and Childhood, Elites, Ethnicity and Migration, Family and Demography, Geography, Government and Politics, Health, Labour, Latin America, Middle Ages, Nations and Nationalism, Oral History, Political Movements, Quantitative Methods, Religion, Rural, Select Network, Sexuality, Social Inequality, Technology, Theory and Historiography, Urban, Women and Gender, World History. Na vsakem zasedanju sodeluje 4 do 5 aktivnih udeležencev, navadno po trije ali štirje referenti na neko temo, predsedujoči zasedanja in uradni komentator vseh treh referatov, ki jih v kritični pretres dobi mesec dni pred konferenco. Letos je torej sodelovalo več kot 300 aktivnih oziroma prek 1000 vseh udeležencev. To je redno shajanje strokovnjakov z vsega sveta, ki so z obiski teh in podobnih srečanj vzpostavili redne osebne stike; je priložnost za osebno druženje, predstavitev rezultatov svojega dela, kritične pogovore in polemike o rezultatih, metodah in pristopih raziskovalnega dela. Vse to omogoča predvsem odprtost raziskovalnega dela, kar slovenskim zgodovinarjem verjetno najbolj manjka. Obisk enega dneva konference, kar mi je omogočil Inštitut za novejšo zgodovino, ne zadošča, saj je v enem dnevu nemogoče obiskati za ožje raziskovalno področje zanimiva zasedanja in vzpostaviti s sodelujočimi kritični dialog ter navezati osebne stike.

Konference sem se udeležil samo zadnji dan, v soboto 2. marca 2002. V prvem času zasedanj (8.30 - 10.30) sem se sprehodil po različnih zasedanjih, da bi dobil vtis in občutek o njihovem običajnem poteku. V vseh dvoranah in sobah so bila vrata ves čas odprta. V drugem času zasedanj sem se udeležil panela Religions and

Nations (network Religion) z referati dveh mladih zgodovinarok s Finske (Mourning of the Fallen Soldiers in Finland during the Second World War) in iz ZDA (Religion and State in France and Turkey: A Comparison), irski (Holy War in Belfast 1920-1922) pa je odpadel. Panel je vodil in komentiral nemški profesor W. Damberg. Živahna razprava je odpirala vprašanja značaja in značilnosti posameznih religij pri nacionalnih motivacijah, posebej na primeru Turčije in Finske. V prvem popoldanskem času (14.15 - 16.15) sem poslušal panel Pro-sovietism in Western Society (network Labour). Starejša nizozemska kolegica Margreet Schrevel je predstavila Nizozemsko društvo prijateljev Sovjetske zveze 1947-1967, mlajši Švicar Jean-François Fayet pa identično švicarsko društvo med obema svetovnjima vojnama s povednim naslovom Blizu Moskvi, ne pa Marxu. Mlajši Britanec Neil Redfern je govoril o prosovjetskem britanskem gibanju z naslovom Prižiganje sveče v temnem kotu sveta, Američan srednjih let James G. Ryan pa je imel precej teatraličen nastop z naslovom Socialistična zmaga kot družinska vrednota: Earl Browder in sovjetsko vohunjenje. Predvsem nizozemski in švicarski referat sta izzvenela v nasprotju z ameriškim, ki je na primeru voditelja predvojne ameriške KP precej karikiriral takratno sovjetsko vohunsko službo in njene sodelavce ter komunistične vernike v ZDA. Prva dva referata sta predstavila predvsem kulturni pomen in dejavnost tovrstnih društev po svetu. Ameriški pristop je sprožil precej oster nastop kolegice iz Sankt Peterburga, ki jo je zmotil predvsem triumfalističen in posmehljiv Amerikančev ton.

Sam sem nastopil v zadnjem časovnem terminu konference (16.30 - 18.30). Moj referat so organizatorji uvrstili v tematsko mrežo Quantitative Methods, kar verjetno ni bila najboljša izbira, čeprav je bil referat s statistično analizo precej metodološko zastavljen. Toda s kvantitativnimi metodami raziskovanja se v glavnem ukvarjajo gospodarski in socialni zgodovinarji, kulturna zgodovina pa je tradicionalno usmerjena bolj k duhovnim oblikam življenja in delovanja. Panel Models and Methods in Historical Research je vodil moskovski profesor Leonid Borodkin. Nick Polevoy s pravne akademije v Odesi (katedra za socialne teorije, Ukrajina) naj bi predstavil Ustvarjanje formalnega modela historiografskih konceptov razvoja, vendar ga ni bilo. John Geoffrey Walker z londonske School of Economics (katedra za gospodarsko zgodovino) je predstavil modeliranje zgodovine osebnega obdavčevanja v povojni zahodni Evropi. Na podlagi davčne zakonodaje in povprečnih dohodkov različnih skupin državljanov (samski ročni delavec, poročen ročni delavec z dvema otrokoma...) je simuliral osebno obdavčitev v drugi polovici 20. stoletja v Veliki Britaniji, Franciji in na Nizozemskem. Sam sem predstavil primerjalno analizo statistike o kulturni razvitosti po banovinah v prvi Jugoslaviji. Referat ni prinesel kakih revolucionarno novih spoznanj, je pa dokaj natančno ovrednotil razlike med posameznimi jugoslovanskimi pokrajinami in njihove posebnosti v izobraževalnem sistemu, razvitosti civilne družbe, branju oziroma izdajanju periodičnih publikacij, množični (kinematografi) in elitni (gledališče) kulturni porabi. V metodološkem smislu je na novo postavil osnovo za take primerjave v širšem prostoru in času. Občinstvo in predsedujoči zasedanja sta bila naravnana bolj na metodološke probleme in socialno ekonomske vsebine, tako da sem s svojimi kulturnimi problemi ostal nekoliko osamljen. Verjetno bi specifični problemi merljivosti kulturne razvitosti bolj zanimali poslušalce mreže Culture ali Education and Childhood. Glede na pozni čas v soboto popoldne in utrujenost

udeležencev po štirih dneh intenzivnih razgovorov je bilo poslušalcev le šest, vendar je razprava vseeno potekala dobre pol ure. Odgovoril sem na dve vprašanji. Ob 18.30 smo se preprosto razšli. V programu konference ni bilo poleg delovnega predvidenih nobenih drugih npr. družabnih srečanj ali slovesnosti.

V primeru nadaljnega sodelovanja na takih srečanjih se mi zdi, da je bolje organizirati celotno zasedanje s tremi ali štirimi tematsko sorodnimi oziroma dopolnjujočimi se referati in komentatorjem, ker bi razprava na ta način v večji meri dosegla svoj namen in učinek.

Glede na to da si vsi, aktivni in pasivni, udeleženci konference vse stroške, vključno s kotizacijo, plačajo sami, pa je kljub temu obisk zelo dober in z zvenečimi imeni. Jasno je, da se udeležencem, vsaj dolgoročno, sodelovanje na takem srečanju nekako poplača.

Ervin Dolenc

